

Łódź, 09.04.2018

WYDZIAŁ NAUK
O WYCHOWANIU
Uniwersytet Łódzki

Wsparcie rodzin przeżywających problemy i mających trudności w prawidłowym funkcjonowaniu

dr n. hum. Katarzyna Walęcka-Matyja
Instytut Psychologii, Uniwersytet Łódzki

Fundusze
Europejskie
Program Regionalny

Rzeczpospolita
Polska

Unia Europejska
Europejski Fundusz Społeczny

Plan wystąpienia

---

1. Wprowadzenie

---

2. Współczesne ujęcie i rola rodziny

---

3. Pojęcie i charakterystyka funkcji rodziny

---

4. Psychospołeczne uwarunkowania funkcji rodziny

---

5. Dysfunkcjonalność rodziny – wybrane zagrożenia

---

6. Wsparcie rodziny w pokonywaniu trudności

---

7. Podsumowanie

Ujęcie rodziny

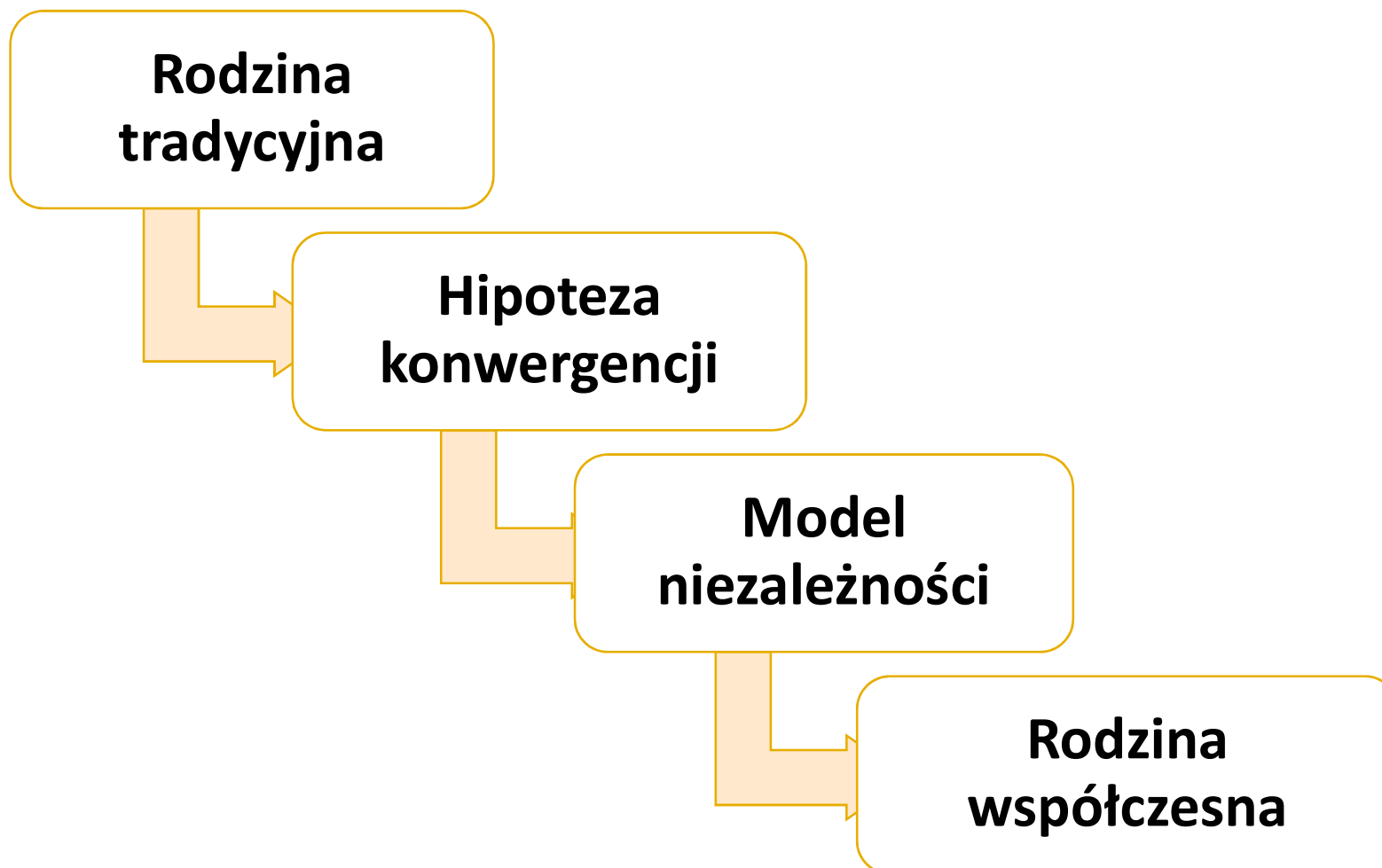
Precyzyjne określenie pojęcia „rodzina” stanowi intelektualne wyzwanie dla przedstawicieli wielu dyscyplin naukowych.

Wynika to z różnorodności jej form i ciągłych przemian, którym podlega.

Ujęcie rodziny – paradygmat systemowy

Rodzina stanowi całość, a zmiany dotyczące każdego z członków w tym systemie zależą od wszystkich pozostałych członków rodziny (Plopa, 2008; Minuchin, 1988).

Przemiany w funkcjonowaniu rodzin

Rodzina funkcjonalna?

**Czy istnieją kryteria obiektywne, według których
można przyjąć, że pewien określony sposób
funkcjonowania rodziny jest prawidłowy a inny nie?**

Role i funkcje rodziny

- PODSTAWOWE KRYTERIUM OCENY FUNKCJONALNOŚCI CAŁEGO SYSTEMU RODZINNEGO- **ROLE I FUNKCJE RODZINY**

- **PRAWIDŁOWE ROLE RODZINNE**

- jasne,
- elastyczne,
- nieprzeciążające

KLUCZ DO PRAWIDŁOWEGO DZIAŁANIA SYSTEMU RODZINNEGO

Role rodzinne

INSTRUMENTALNE

- zagwarantowanie zasobów,
- zarządzaniem systemem rodzinnym,
- kształtowanie umiejętności życiowych

AFEKTYWNE

- wychowanie i wsparcie,
- zapewnianie satysfakcji seksualnej małżonków

Funkcje rodziny (Ziemska, 1986)

FUNKCJE RODZINY

Funkcja prokreacyjna

Funkcja ekonomiczna

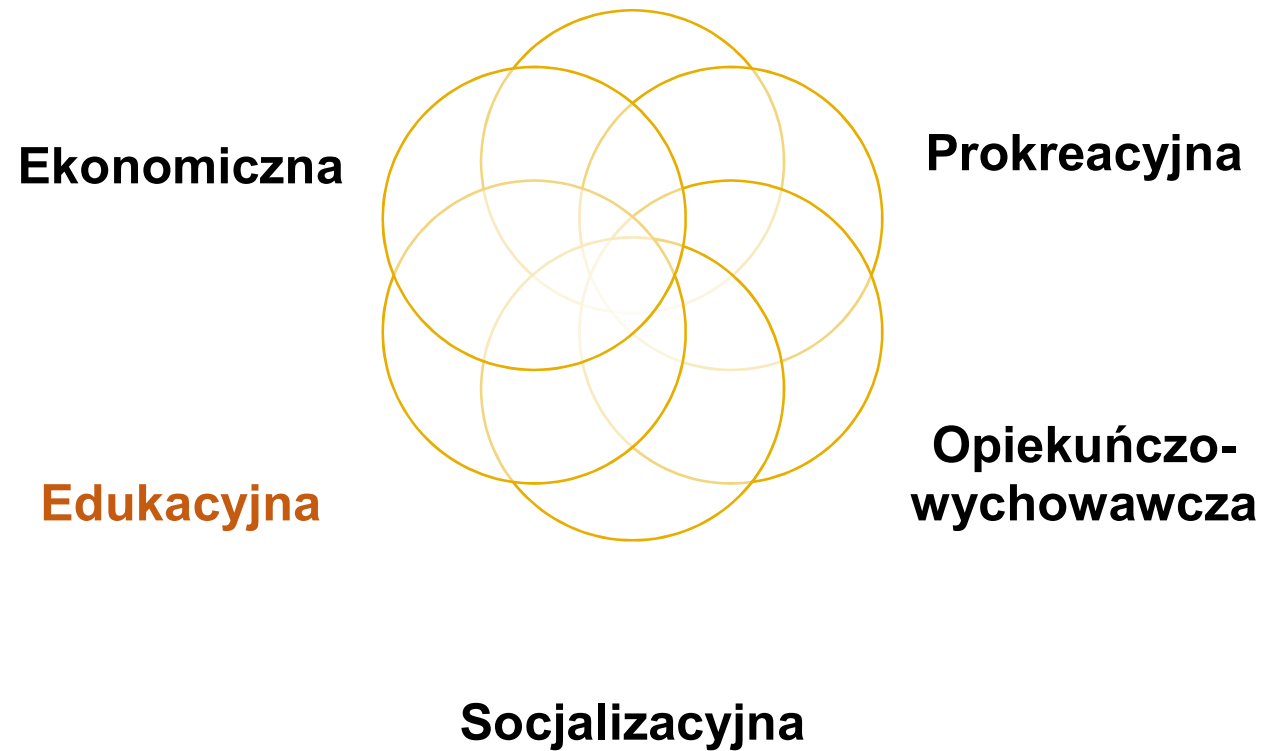
Funkcja opiekuńczo-wychowawcza

Funkcja socjalizacyjna

Funkcja psycho-higieniczna

Funkcje rodziny (Rostowska, 2002)

FUNKCJE RODZINY

Funkcje rodziny (Wałęcka-Matyja, 2014)

Funkcja prokreacyjna

Funkcja seksualna

Funkcja ekonomiczna

Funkcja opiekuńcza

Funkcja socjalizacyjna

Funkcja edukacyjna

Funkcja emocjonalna

Funkcja spójności

PSYCHOSPOŁECZNE UWARUNKOWANIA FUNKCJI RODZINNYCH

DETERMINANTY WEWNĄTRZRODZINNE	DETERMINANTY ZEWNĘTRZNE
Osobowość małżonków (dojrzałość osobowa)	Transformacje społeczne, polityczne, ekonomiczne
Jakość związku małżeńskiego	Migracja ludności
Świadomość i umiejętności wychowawcze rodziców	Urbanizacja
Uznawane cele procesu wychowania i wzory wychowawcze	Rozwój wiedzy, techniki
Postawy rodzicielskie, style oddziaływań wychowawczych	Postęp i rozwój w środkach masowej komunikacji
Stan zdrowia członków rodziny	Praca zawodowa kobiet
Struktura rodziny	Zmiany w kulturze materialnej i duchowej

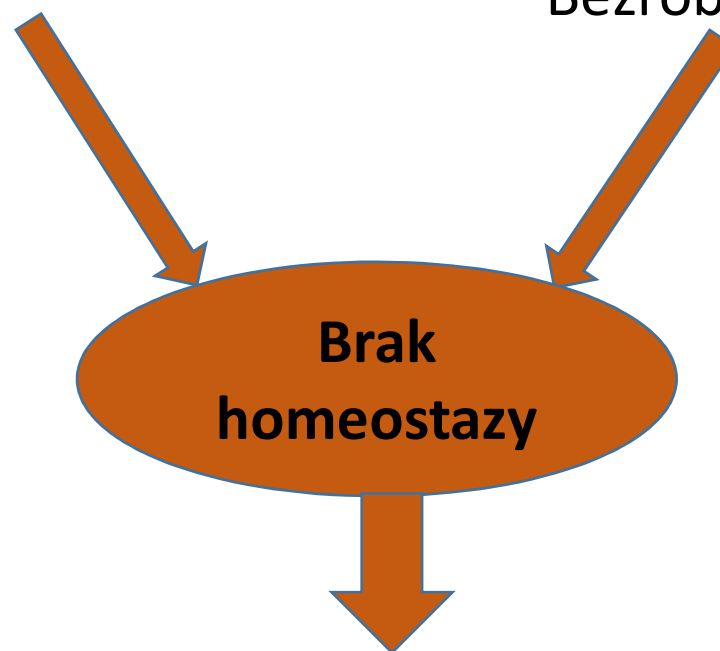
Rodzina a homeostaza

Warunki wewnętrzne

Rozwód

Warunki zewnętrzne

Bezrobocie

Poszukiwanie nowego wzorca zachowań

NIEADAPTACYJNY

ADAPTACYJNY

Rodzina dysfunkcyjna

**Nie potrafi
dostatecznie dobrze
wypełniać swoich
funkcji.**

**Nie potrafi
sprostać swoim
obowiązkom
względem dzieci i
innych członków.**

**Nie potrafi
pomyślnie
rozwiązywać
swoich
problemów i
sytuacji
problemowych.**

**Nie udziela sobie
wsparcia.**

Dysfunkcjonalność rodziny a relacje rodzinne

CZĘŚCIOWA

**WZAJEMNA
ŻYCZLIWOŚĆ**

WSPÓŁDZIAŁANIE

CAŁKOWITA

OBOJĘTNOŚĆ

NIECHĘĆ

WROGOŚĆ

Dysfunkcjonalność rodziny - przyczyny

**Społeczno –
demograficzne**

**Społeczno –
ekonomiczne**

**Patologie
w rodzinie**

Czynniki społeczno – demograficzne

Intensywna industrializacja i urbanizacja

Zmiany wzorów życia rodzinnego spowodowane głównie aktywnością zawodową kobiet

---

Zmiany w strukturze rodziny

Rozpad rodzin dużych, wielopokoleniowych, zintegrowanych przestrzennie i społecznie na rzecz małych, dwupokoleniowych

---

Obniżająca się liczba urodzeń

Zwiększająca się natomiast liczba dzieci urodzonych w związkach pozamałżeńskich

---

Częsty rozpad polskiej rodziny

Czynniki społeczno – ekonomiczne

Bezrobocie ➡ niedostatek materialny

Brak perspektyw życiowych

Szeroki krąg odbiorców świadczeń pomocy społecznej

Patologie w rodzinie

Alkoholizm

Narkomania

Kryminalizacja

Przemoc w rodzinie

Hazard

Prostytucja

Kaziroctwo

**Choroby psychiczne i przewlekłe
somatyczne**

Niewłaściwe style rodzicielskie

Dysfunkcjonalność rodziny a dziecko

- BRAK POCZUCIA BEZPIECZEŃSTWA
- TRUDNE RELACJE W OBRĘBIE RODZINY
- EMOCJONALNE OBCIĄŻENIA
- PARENTYFIKACJA
- NIEPRZYSTOSOWANIE SPOŁECZNE
- TRANSMISJA NIEPRAWIDŁOWYCH WZORCÓW
MIĘDZY POKOLENIAMI
- INICJACJA PRZESTĘPCZA
- KWESTIA PRZYNALEŻNOŚCI, TOŻSAMOŚCI ORAZ
POCHODZENIA
- STAŁE WYZWANIE - PRZYSZŁOŚĆ DZIECKA

Rodzina dysfunkcyjna a ekskluzja społeczna

W rodzinach dysfunkcyjnych, np. z problemem bezrobocia przeważnie występuje **kumulacja wielu niekorzystnych czynników**:

- niskie wykształcenie,
- brak kwalifikacji zawodowych,
- bieda, ubóstwo,
- zły stan zdrowia członków rodziny

EKSKLUZJA SPOŁECZNA

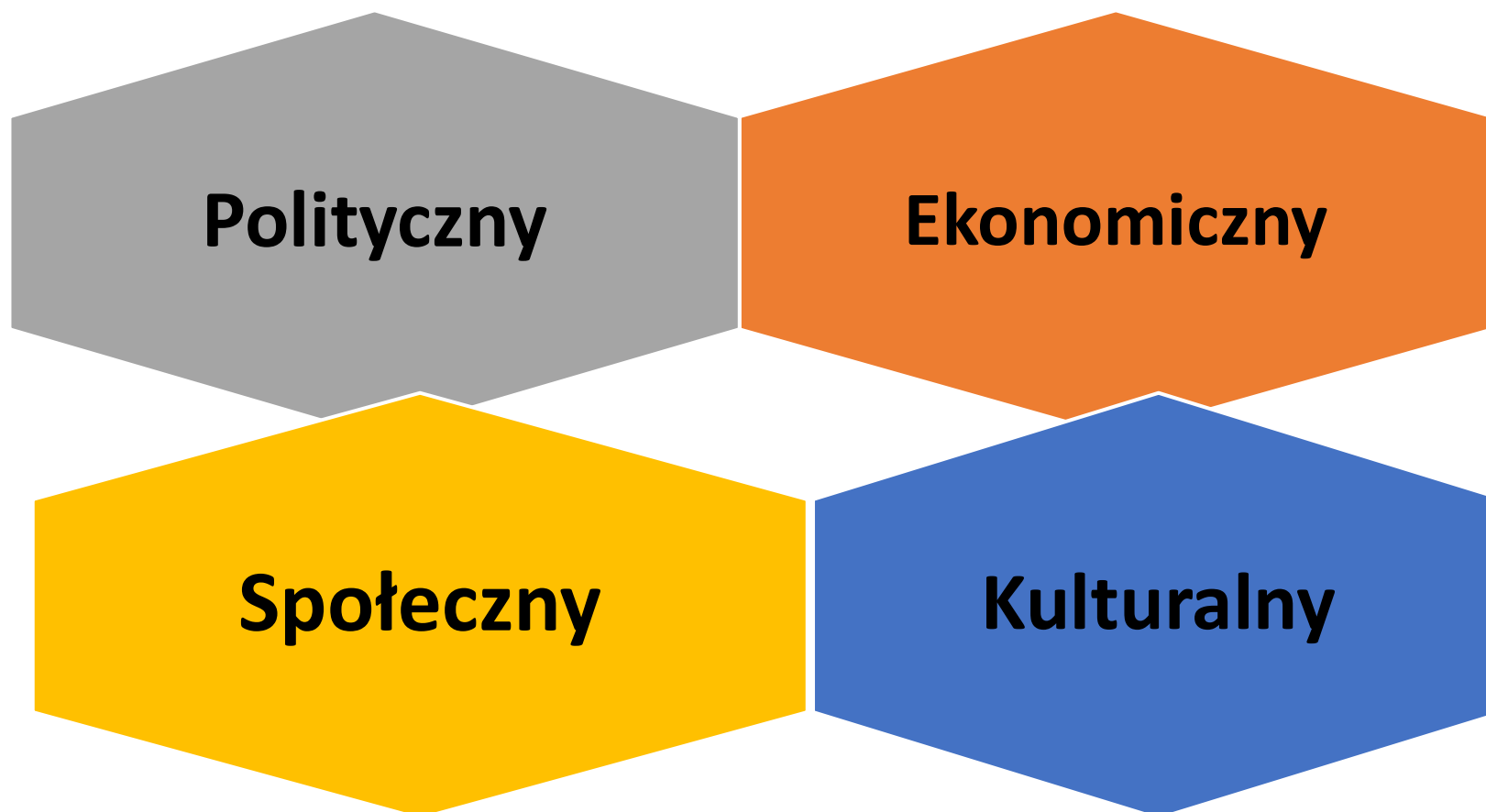
Ekskluzja społeczna

**Zerwanie więzi społecznej między jednostką
i społeczeństwem (Silver, 1994)**

Utrata podstaw społecznego zakorzenienia ludzi, sposobów ich włączania się w życie zbiorowe i korzystania ze związanych z tym uprawnień (Frieske, 1997).

Aspekty ekskluzji społecznej

Profilaktyka i pomoc w pokonywaniu zagrożeń życia rodzinnego

- Działania pomocowe wymagają ulokowania **w polityce centralnej i lokalnej.**
- Szczegółową dziedziną polityki społecznej jest **polityka rodzinna.**
- **Pomoc społeczna** stanowi tylko część zadań publicznych, kierowanych do rodzin, znajdujących się w sytuacji krytycznej.

Profilaktyka i pomoc w pokonywaniu zagrożeń życia rodzinnego

- Podkreśla się **zbiorową odpowiedzialność** wszystkich podmiotów za dobrostan i życiowe szanse dzieci, bez względu jaka jest ich sytuacja rodzinna oraz jakim kapitałem dysponują ich rodzice.
- **Dzieci** powinny być traktowane są jako **dobro publiczne** (rzadkie i wymagające dużych nakładów finansowych, zwłaszcza we wczesnej ontogenezie).

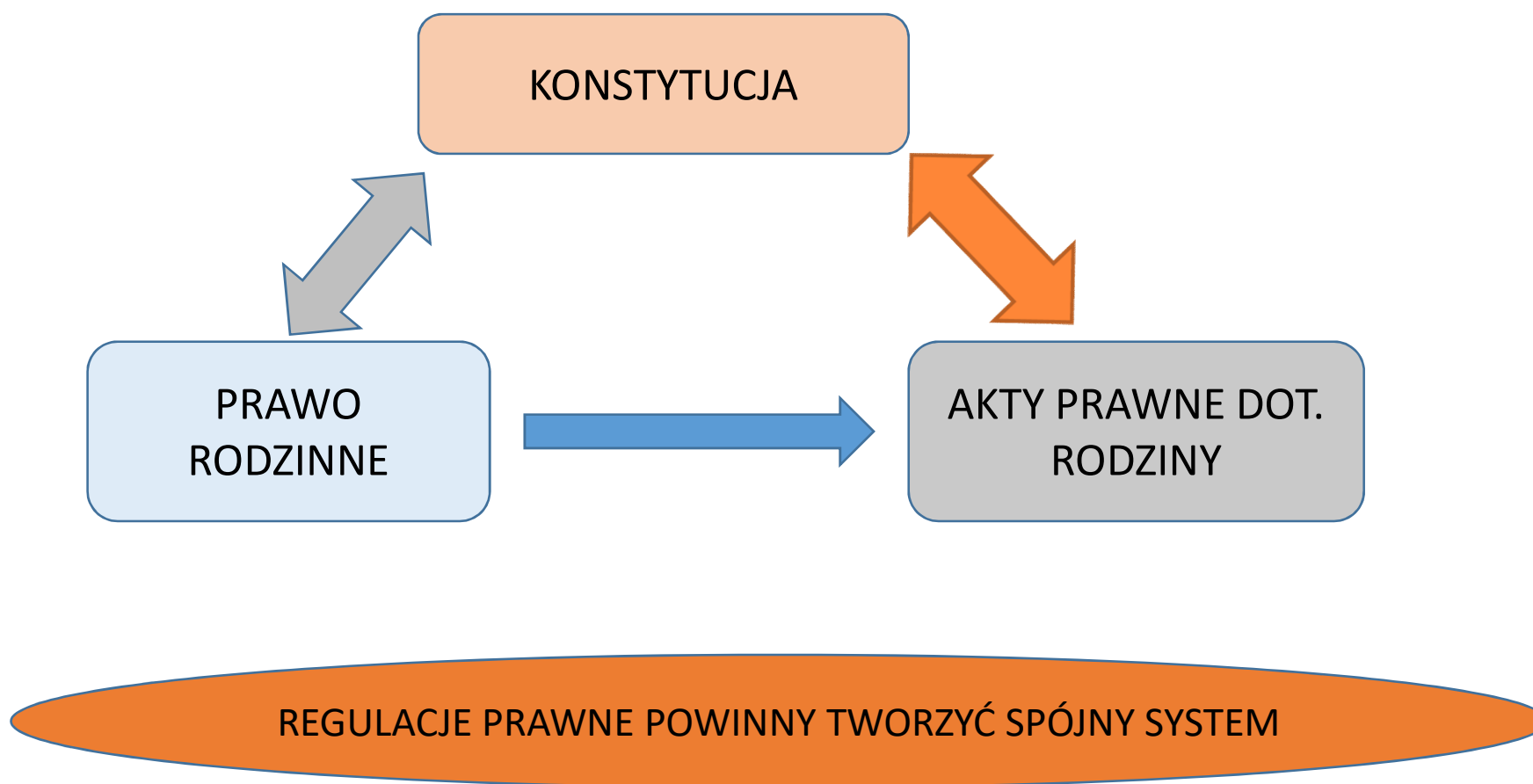
Realizacja praw socjalnych

System norm chroniących rodzinę:

- 1) Konstytucja
- 2) Kodeks rodzinny i opiekuńczy
- 3) Prawo dotyczące rodziny
- (Akty prawa międzynarodowego, np. Konwencja o Prawach Dziecka, Europejska Karta Socjalna in.)
- Akty prawa krajowego (prawo pracy, ubezpieczenia społeczne, wsparcie rodzin in.)

Profilaktyka i pomoc w pokonywaniu zagrożeń życia rodzinnego

Rodzaje pomocy społecznej

ŚWIADCZENIA PIENIĘŻNE

- Zasiłek stały,
- Zasiłek okresowy,
- Zasiłek celowy,
- Specjalny zasiłek celowy,
- Zasiłek celowy na zasadach zwrotu.

ŚWIADCZENIA NIEPIENIĘŻNE

- Praca socjalna,
- Składki na ubezpieczenie społeczne,
- Składki na ubezpieczenia zdrowotne,
- Sprawienie pogrzebu,
- Schronienie, posiłek, niezbędne ubranie,
- Usługi opiekuńcze i specjalistyczne usługi opiekuńcze,
- Pobyt i usługi w domu pomocy społecznej.

Dylematy wsparcia rodzin w potrzebie

**Aktywizacja vs.
Osłona rodziny**

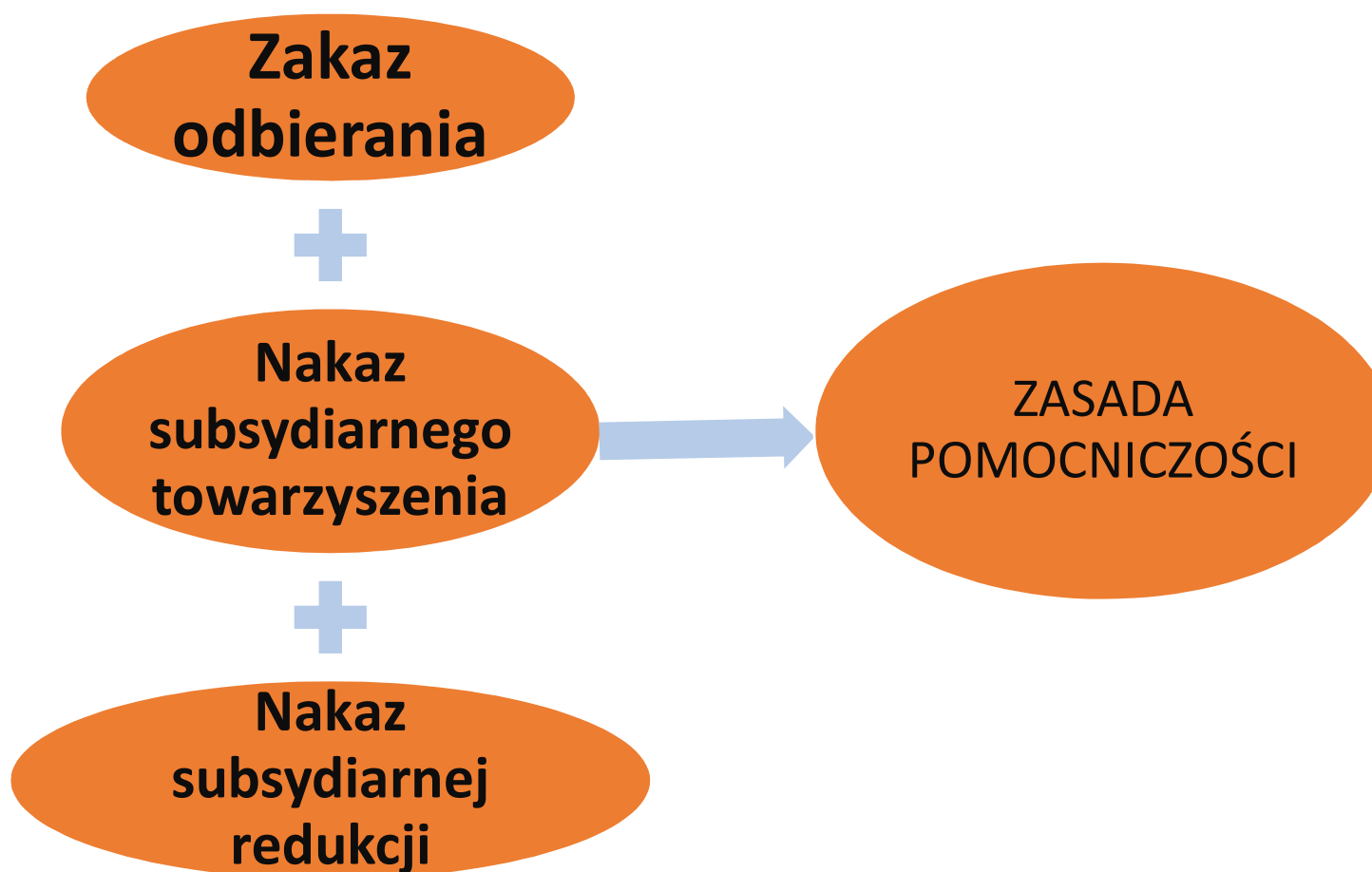
**Długookresowe
wsparcie vs.
Krótkookresowe
wsparcie**

Zasada subsydiarności (pomocniczości)

- **W aspekcie pozytywnym** – nakazuje pomoc jednostkom i grupom, które mimo przewyciężania trudności sobie nie radzą.
- **W aspekcie negatywnym** - zakaz odbierania zadań jednostkom niższego rzędu przez jednostki wyższego rzędu, nie można przeszkadzać ludziom w działaniu.

Trzy komponenty zasady pomocniczości

(Andrzejewski, 1999)

Etapy pomocniczego wsparcia

(Racław, Trawińska, 2013)

Etapy zasady pomocniczości	Zbyt szybka interwencja/ zbyt krótkie działanie ze strony instytucji	Zbyt późna interwencja/ zbyt długie działanie ze strony instytucji
Zakaz odbierania	Uzależnienie (bierność, rozbicie)	Trudne usamodzielnienie
Nakaz towarzyszenia	Uzależnienie	Trudne usamodzielnienie
Nakaz redukcji	Nieusamodzielnienie	Uzależnienie

Etapy realizacji pomocy socjalnej

Profilaktyka i pomoc w pokonywaniu zagrożeń życia rodzinnego

ASYSTENT RODZINNY

**Zatrudnienie,
Stan zdrowia,
Oparcie społeczne,
Umiejętność kontroli
poziomu dochodów i
wydatków,
Nauka zaradności
życiowej.**

**Zajęcia w grupach
samopomocowych dla
rodzin objętych wsparciem
asystenta rodziny**

**Obserwacja relacji
rodzinnych**

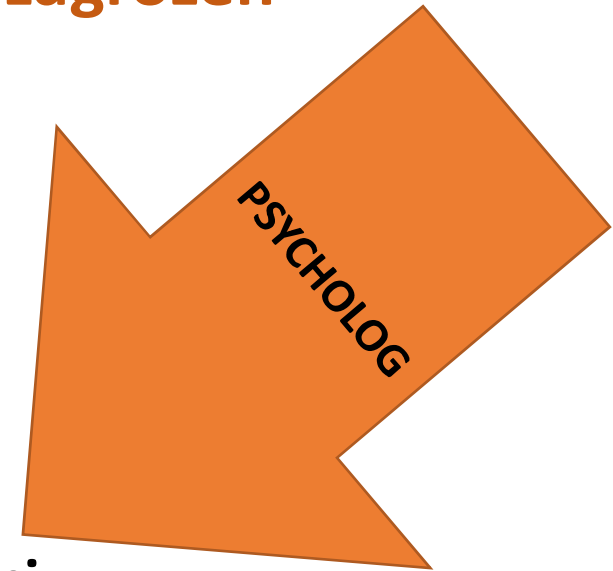
Profilaktyka i pomoc w pokonywaniu zagrożeń życia rodzinnego

Konsultacje i poradnictwo specjalistyczne

Profilaktyka i pomoc w pokonywaniu zagrożeń życia rodzinnego

- Skuteczna komunikacja,
- Asertywność,
- Kontrola emocji,
- Radzenie sobie ze stresem,
- Budowanie poczucia własnej skuteczności
- Budowanie poczucia adekwatnej samooceny,
- Umiejętność konstruowania oraz osiągania celów,
- Umiejętność kształtowania prawidłowych relacji z dziećmi w procesie wychowania.

Profilaktyka i pomoc w pokonywaniu zagrożeń życia rodzinnego

Dostęp rodziny do pomocy prawnej, szczególnie w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

DOBRE PRAKTYKI

- **Spotkania edukacyjne**, np. w ramach projektu *„Wzmocnienie działań na rzecz ofiar przemocy w rodzinie”* finansowanego ze środków funduszy norweskich oraz środków krajowych (Ministerstwo Sprawiedliwości), 2015.

Podmioty uprawnione do wszczęcia procedury Niebieskiej Karty

- **Policja**
- **jednostki organizacyjne pomocy społecznej**
- **gminne komisje rozwiązywania problemów alkoholowych**
- **przedstawiciel oświaty**
- **przedstawiciel ochrony zdrowia**

Dobre praktyki w pracy z rodziną

- **Metoda grupowa w pracy socjalnej z rodziną**
  - **Program korekcyjno-edukacyjny DULUT** (Domestic Abuse Intervention Project of Duluth) - leczenie sprawców przemocy psychoedukacją.
  - **Grupy psychoedukacyjne dla matek/ojców** przejawiających bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i w prowadzeniu gospodarstwa domowego.

Dobre praktyki w pracy z rodziną

- **Inicjatywa „Tato.Net”**-budzi świadomość mężczyzn jako ojców (konferencje, warsztaty edukacyjne, portal internetowy, publikacje promujące ojcostwo, badania naukowe).
- **Mediacje rodzinne - Stowarzyszenie Mediatorów Rodzinnych.** Mediacja wspiera rodzinę na wszystkich etapach:
  - rozstanie partnerów
  - konflikty
  - organizacja życia po rozstaniu
  - ułatwia skoncentrowanie się na roli rodzicielskiej

Dobre praktyki w pracy z rodziną

- **Świetlice Środowiskowe** prowadzone przez doświadczonych pedagogów i psychologów.
- **Fundacja Rodzina Nadziei**- opiekuje się dziećmi z rodzin, które znajdują się w trudnej sytuacji życiowej, które borykają się z różnymi problemami: wychowawczymi, emocjonalnymi, socjalnymi.

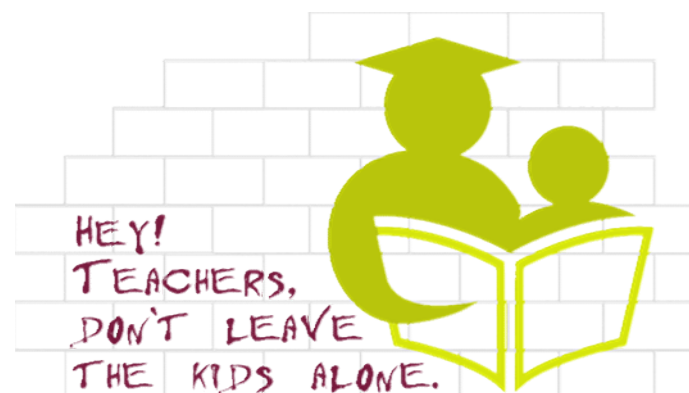
Dobre praktyki w pracy z rodziną

- **Fundacja Rodzice Przyszłości-** kampanie społeczne, poradniki, blog, warsztaty, podnoszenie świadomości rodzicielstwa.
- Kampania: Każde twoje słowo zmienia życie.

<http://rodziceprzyszlosci.pl>

Dobre praktyki w pracy z rodziną

- **Międzynarodowy Projekt - Hey! Teachers, don't leave the kids alone** (Włochy, Litwa, Słowenia, Cypr, Polska).
- **Praca z rodzinami zagrożonymi wykluczeniem społecznym.**
- **Edukacja włączająca** (ang. *inclusive education*) to długi proces mający na celu rozwój zdolności adaptacyjnych szkół w kontekście dostosowywania warunków do potrzeb uczniów bez względu na ich różnorodność.
- <http://www.hey-teachers.eu>

Cel projektu Hey! Teachers, don't leave the kids alone

Zwrócenie uwagi na znaczenie kwestii
edukacji włączającej

w związku z dobrostanem społecznym
w relacjach uczeń-rodzic-nauczyciel.

Zwiększenie **poziomu spójności** w ramach społeczności

Cel projektu Hey! Teachers, don't leave the kids alone

- **Opracowanie metod treningowych dla nauczycieli SP**
- **Zorganizowanie szkolenia**, które pozwoli nauczycielom nabyć umiejętności zaangażowania się bezpośrednio w sytuację każdego ucznia i jego rodziny
- **Stworzenie przewodnika**, który będzie zawierał procedury, podejściado procesu uczenia się, narzędzia szkoleniowe oraz wskazówki pomocne w organizowaniu zintegrowanego środowiska uczenia się

Zmniejszenie wykluczenia
oraz osamotnienia jednostki w środowisku szkolnym.

Dobre praktyki w zakresie edukacji włączającej (Walęcka-Matyja, Szymańska, 2017)

- Aplikowanie po różnego rodzaju środki unijne.
- Udział w projektach edukacyjnych, np. “Wyjątkowy uczeń” (wyrównywanie szans + zdolny uczeń).
- Badania ankietowe rodziców (w jakich zajęciach mogą uczestniczyć ich dzieci).
- Bogata oferta zajęć dla dzieci z deficytami społecznymi, dysleksją rozwojową.

Dobre praktyki w zakresie edukacji włączającej (Wałęcka-Matyja, Szymańska, 2017)

- Szkoła prowadzi bazę uczniów z problemami edukacyjnymi i wychowawczymi. Po zakończeniu 3 klasy facylitowanie przejścia ucznia na kolejny poziom edukacji szkolnej.
- Szkolny program współpracy z rodzicami – deklaracja otwartości i zainteresowania nauczycieli dziećmi, gł. zagrożonymi wykluczeniem społecznym.

Dobre praktyki w zakresie edukacji włączającej

(Walęcka-Matyja, Szymańska, 2017)

- Zajęcia ze specjalistami, np. psycholog, logopeda, socjoterapeuta, mediacje, terapia pedagogiczna.
- Nauczyciele szkolą się indywidualnie i zespołowo.
- Stosowanie aktywnych metod nauczania, np. bazowanie na pozytywach, praca indywidualna i w podgrupach.

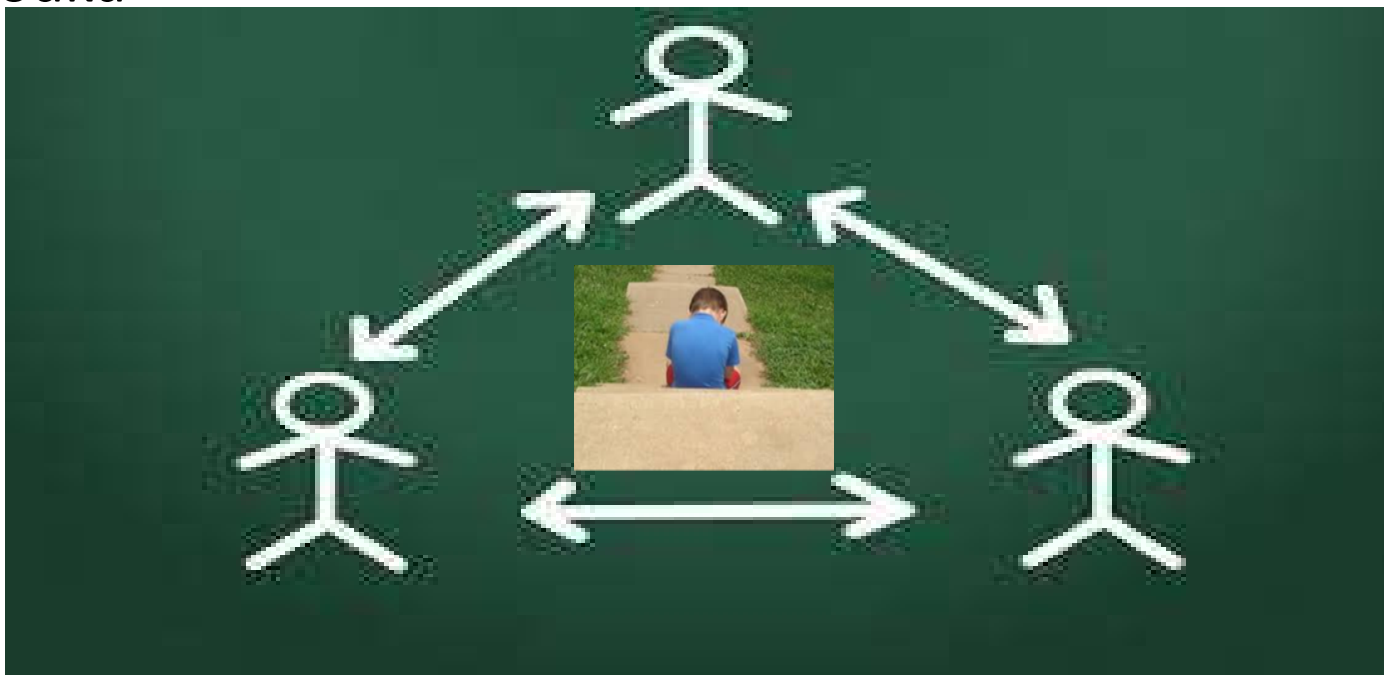

Dobre praktyki w pracy z rodziną

- **Międzynarodowy Projekt FALEFOS** (Austria, Szwajcaria, Niemcy, Włochy i Rumunia, UŁ).
- **Edukacja w rodzinach zastępczych.**
- **Proces uczenia się rodziny** (ang. *family learning*) często skupia się na wspieraniu formalnej edukacji dzieci.
- Chodzi jednak także o świadomość, refleksję, rozważenie obecności nieformalnych procesów uczenia się i związanych z nim wartości, relacji i tożsamości w ramach różnych warunków.
- <http://www.falefos.eu>

Specyfika sytuacji dziecka w rodzinach zastępczych

W systemie rodzinnej pieczy zastępczej można odnaleźć specyficzną konstelację relacji osób dorosłych z dzieckiem w środku

Dobre praktyki w pracy z rodziną

- FALEFOS – produkty projektu
  - Podręczniki
  - Warsztaty
  - Seminarium naukowe

Rodzice zastępczy

Spis treści

**Znaczenie relacji
z rodzicami biologicznymi dla
dobra dziecka**

Konflikt lojalności

Ja jako rodzic zastępczy

**Sieć społeczna, grupy
samopomocowe dla
rodziców zastępczych**

Praca biograficzna

Znaczenie relacji z rodzicami biologicznymi dla dobra dziecka

Czas by obserwować, rozmawiać, poznać historię dziecka i jego rodziny, aby zrozumieć i pomóc. Warto słuchać nawet tylko poprzez pamięć.

Wiem, że nawiązuję pewną więź (poza bezpieczeństwo lub zagrożenie) ze swoimi rodzicami. Dzieci pamiętają swoich rodziców i mają prawo do informacji na temat swojej rodziny. Rodzina biologiczna to dla dziecka źródło bezpieczeństwa. W życiu dorosłym, dzieci, które nie mają swoich rodziców biologicznych, często szukają swoich korzeni i poczucia przynależności do rodziny, nawet jeśli mają wpływ na to, że ich rodzice biologiczni nie żyją. Współpraca z rodzicami biologicznymi stanowi szansę na skuteczne radzenie sobie ze sprzecznościami emocjonalnymi.

„Chcę, by zrozumiano, że żadna książka, żadne lekarstwo nie zastąpi własnej czynnej myśli, własnego świadomego spostrzegania.”
J. Korczak, Jak kochać dziecko

Dlatego warto jest:

- w miarę możliwości gromadzić informacje o rodzinie dziecka (rodzice, rodzeństwo, dziadkowie);
- zadawać sobie pytania, np. co dziecko przeżywa, co jest powodem danego zachowania, dlaczego unika jakiegosł tematu;
- odrywać to, co dobre i to, co trudne w relacjach dziecka z rodzicami biologicznymi i owarować o tym rozmawiać;
- rozmawiać możliwości spotkań dziecka i jego rodziców – przewidywać zagrożenia i pielęgnować pozytywne relacje;
- pielęgnować w sobie wrażliwość na sygnały płynące od dziecka – jakich słów używa, gdy mówi o rodzicach biologicznych, jakie pytania zadaje, jakie emocje wtedy okazuje;

4

- prosić o pomoc, np. rozmawiać z innymi rodzicami zastępczymi, by zrozumieć dziecko i pomagać mu odbudowywać naruszoną ufność wobec świata.

„...tożsamość dziecka była dla niego najlepsza z jego perspektywy, one nie oceniały go tak jak my, zewnętrznie i obiektywnie. Nie jest ważne dla niego gdzie i w jakich warunkach, były z rodzicami.” (rozmowa, matka zastępcza)

5

Konflikt lojalności

Matka z rodziną jest moja?

Konflikt lojalności występuje w sytuacji, w której dziecko, funkcjonując w rodzinie zastępczej, jest obciążone lojalnością rodziców biologicznych. Z jednej strony czuje więź z rodziną biologiczną, lecz z drugiej – jego potrzeby życiowe zostają zaspokojone przez innych ludzi. Narzędziem takiej sytuacji mogą być problemy emocjonalne, strach, a w konsekwencji obrótka jakości życia. Jest to sytuacja trudna nie tylko dla dziecka, ale również dla rodziców zastępczych i rodziców biologicznych.

Jak sobie radzić z konfliktem lojalności?

- Uświadomienie dziecku, że rozumiesz jego emocje.
- Pokazanie dziecku, że ma prawo doświadczać miłości i więzi.
- Rozmawianie z dzieckiem o jego biologicznej rodzinie.
- Nie wzbudzanie w dziecku poczucia winy w związku z jego uczuciami.

„Wiem, że dziecko nigdy nie spójrzy na mnie tak, jak patrzy na swoją biologiczną mamę.”
(Matka zastępcza)

6

Ja jako rodzic zastępczy

Na czym polega moja rola?

Rolą rodzica zastępczego jest zapewnienie dziecku opieki, możliwości rozwoju i zaspokojenia potrzeb psychicznych. W trakcie realizacji tych zadań tworzy się więź emocjonalna między dzieckiem, a jego opiekunem. Zakończono nie tylko, że sprawowanie opieki nad dzieckiem ma charakter tymczasowy, może budzić negatywne emocje i w konsekwencji utrudniać realizację zadań opiekuńczych. Uświadomienie sobie powyższych trudności stanowi szansę lepszego radzenia sobie z nimi.

Wypowiedzi rodziców zastępczych:

- Zakończony fakt, że dziecko może wrócić do swoich biologicznych rodziców.
- Szukanie pozytywnych stron powrotu dziecka do rodziców biologicznych.
- Doświadczanie, że bycie i kłopoty dziecka Cię przebiegają.

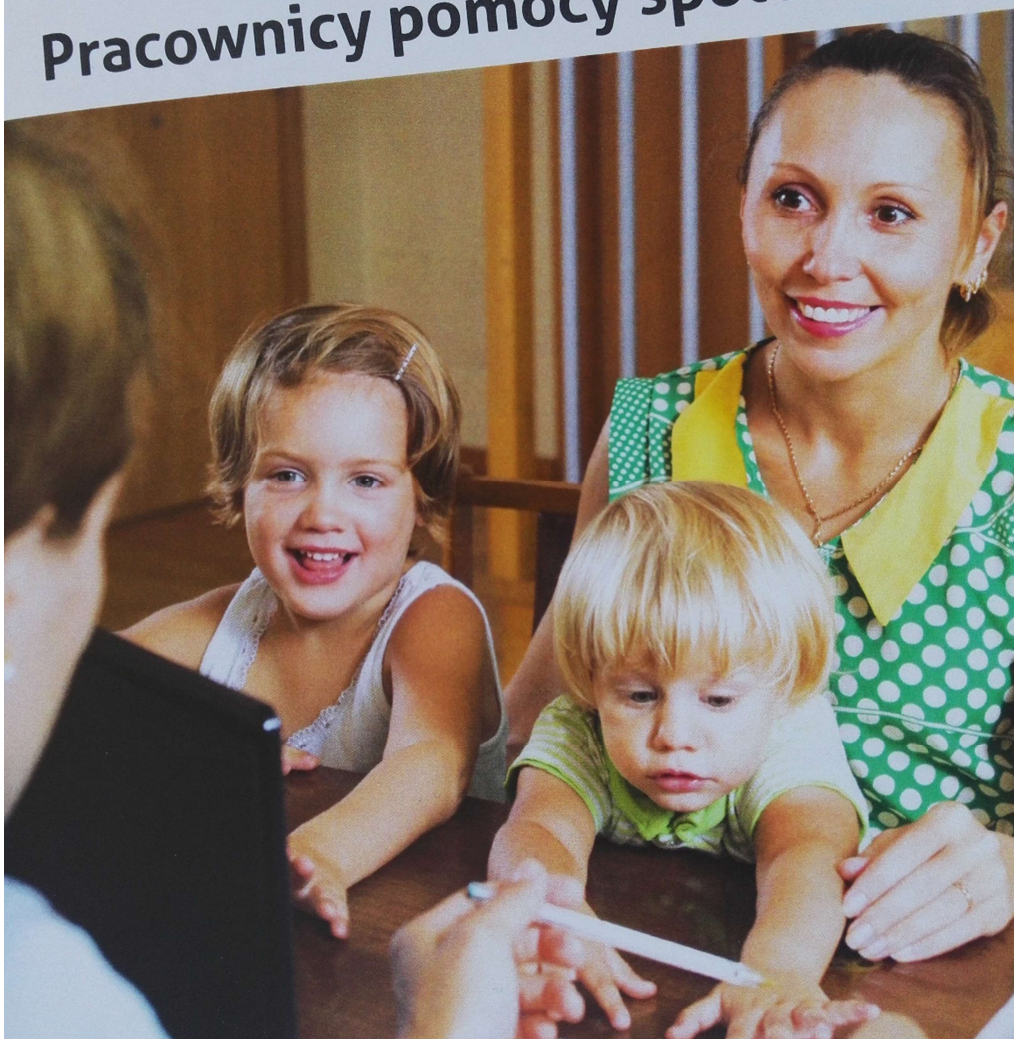
„Powiedział mi, że muszę być zadowolony. Jednak one jest przede wszystkim moją rodziną.”
(Rodzic biologiczny)

7

Pracownicy opieki społecznej

Pracownicy pomocy społecznej

Spis treści

Narzędzia usprawniające
współpracę między rodzicami
biologicznymi
a zastępczymi

Planowanie i pomoc
w przejściu dziecka z rodziny
biologicznej do zastępczej i
odwrotnie lub do
samodzielnego życia

Różne punkty widzenia

Komunikacja w pieczy
zastępczej

Zmniejszenie tempa:
dostrzeżenie znaczenia dobrego
samopoczucia
w pracy

Rodzice biologiczni

Family Learning in
★ Foster Families

Rodzice biologiczni

Spis treści

Rodzicielstwo

Razem, a nie przeciwko
sobie

Praca biograficzna

Odwiedziny

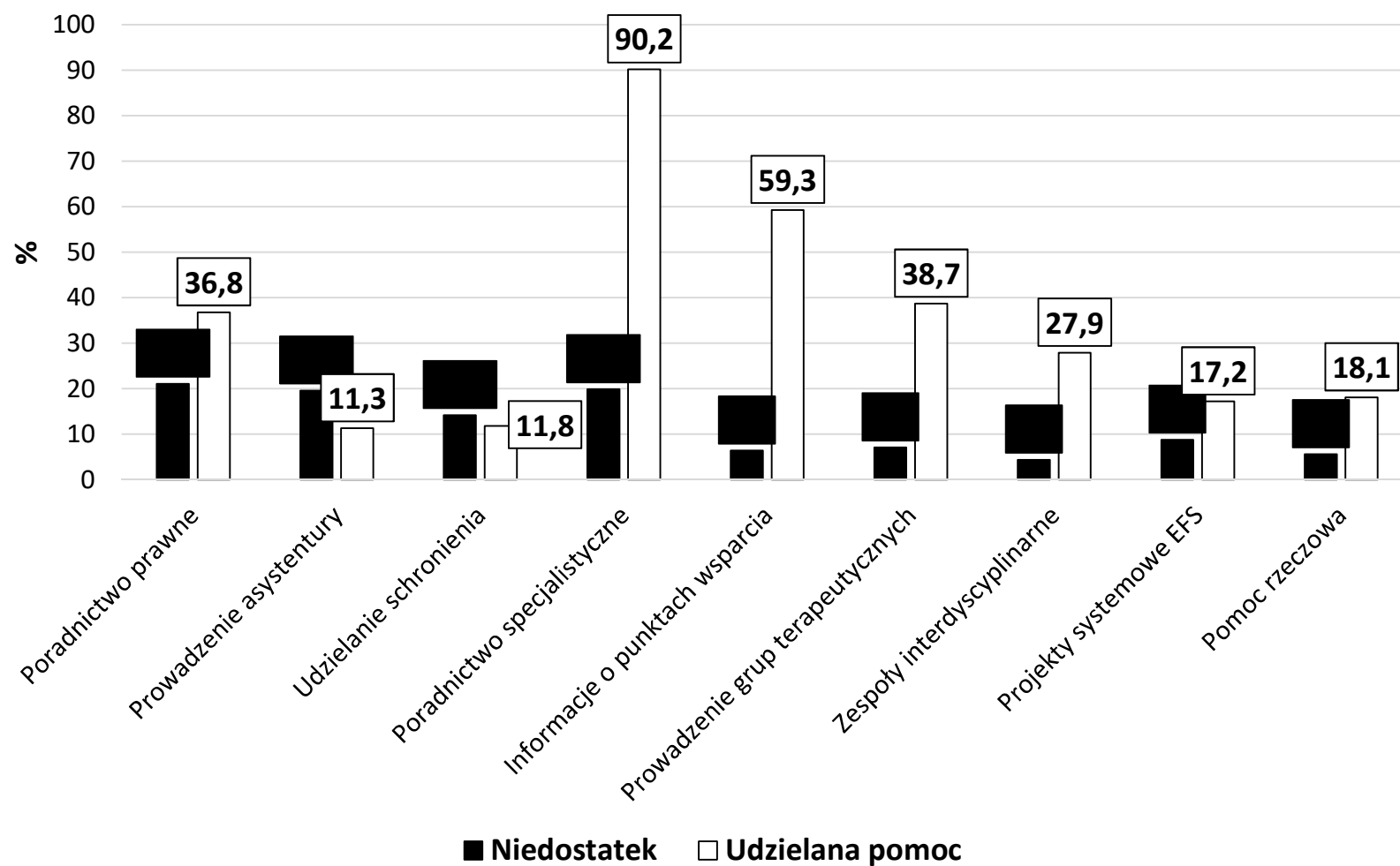

Współpraca
z ośrodkiem pomocy
społecznej

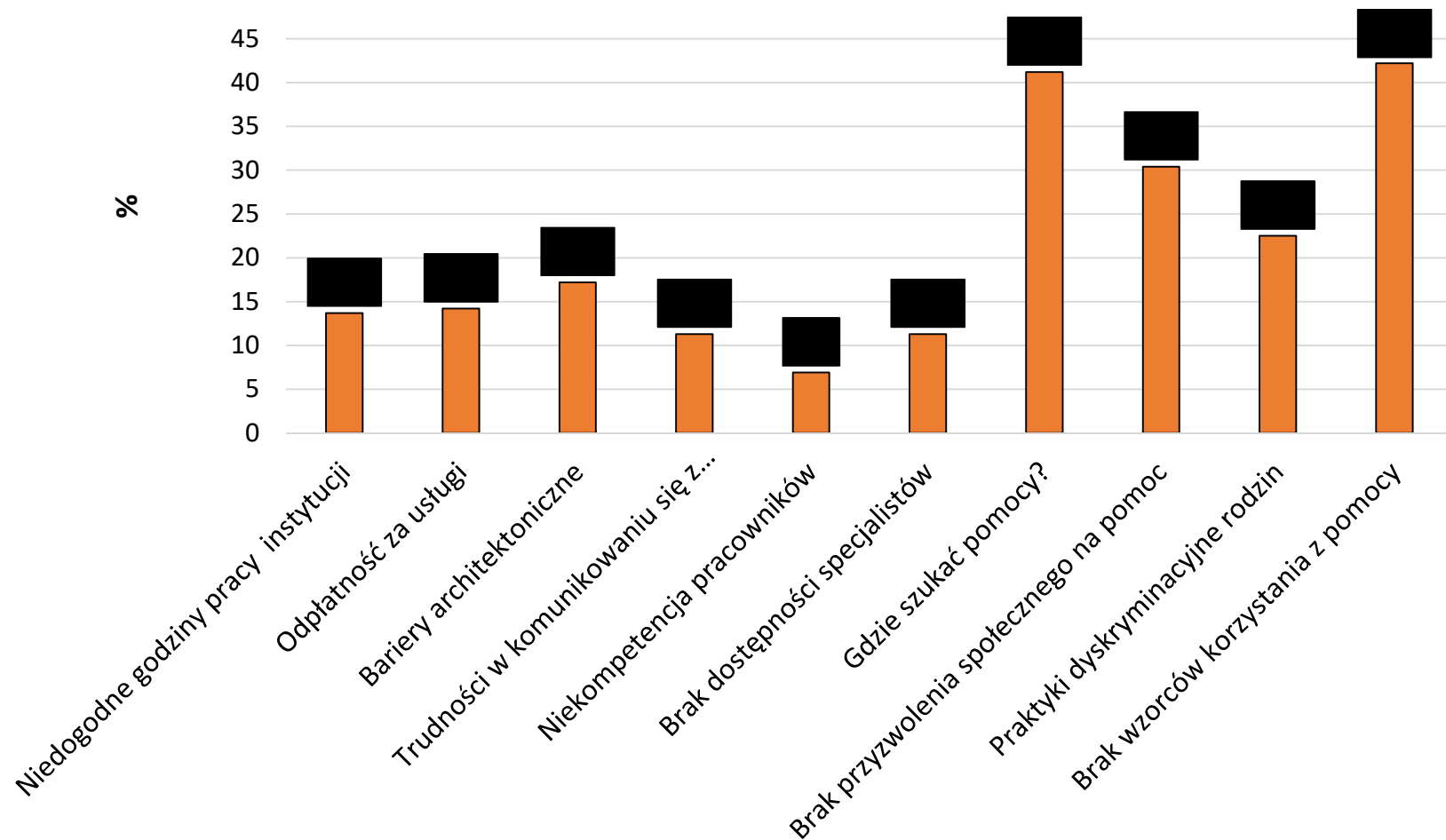
Blaski i cienie wsparcia rodzin
z trudnościami w funkcjonowaniu
z perspektywy pracowników społecznych

W wg. Trawkowskiej (2012) w opinii 203 badanych przedstawicieli pomocy społecznej (74% kobiet), Katowice

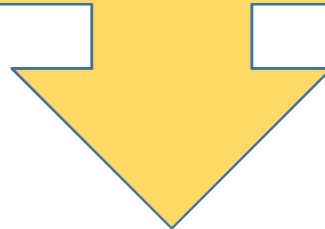

Dlaczego rodziny w ograniczonym stopniu korzystają ze wsparcia i pomocy ? (Trawkowska, 2012)

Kierunki pomocy społecznej

**Niezawodne decyzje usług społecznych
Dobra współpraca wszystkich zainteresowanych stron
Bardziej intensywne poradnictwo**

**Niezbędne do poprawy zarówno warunków życia rodzin,
a także możliwości rozwojowych i edukacyjnych dzieci.**

Cel - RODZINA W HOMEOSTAZIE

Wybrane wymiary homeostazy

- Zdrowa rodzina versus rodzina chora,
- Prawidłowe realizowanie ról rodzinnych versus parentyfikacja,
- Niezależność versus współzależność,
- Życzliwość w relacjach versus wrogość,
- Dobrobyt materialny versus bezrobocie,
- Inkluzja społeczna versus ekskluzja społeczna,
- Dobrostan psychologiczny versus brak dobrostanu.

Podsumowanie

Funkcjonalna rodzina jest jak zdrowa gleba, na której jej członkowie mogą wyrosnąć na dojrzałe istoty ludzkie.

„... Ludzka zdolność do współpracy jest o wiele większa i bardziej złożona niż to, na co pozwalają instytucje” ...
(Sennett, 2013, s. 48).

Literatura

- Andrzejewski, M. (1999). *Prawna ochrona rodziny*. Warszawa: Wydawnictwa Szkolne i Pedagogiczne.
- Epstein, N. B. Bishop, D., Ryan, C., Miller, Keitner, G., (1993). The McMaster Model View of Healthy Family Functioning. W: F. Walsh (red.), *Normal Family Processes* (s. 138-160). The Guilford Press: New York/London.
- Frieske, K. (1997). *Bieda - miary i interpretacje*. W: Stanisława Golinowska (red.), *Polska bieda II. Kryteria. Oceny. Przeciwdziałanie*. Warszawa: Instytut Pracy i Spraw Socjalnych.
- Minuchin, S. (1988). Relationship within the family: A systems perspective development. W: R.A. Hinde, J. Stevens-Hinde (red.). *Relationships within the families* (s. 7-26). Oxford: Claredon Press.
- Plopa, M. (2008). *Psychologia rodziny. Teoria i badania*. Kraków. Wyd. Impuls.
- Raćław M., Trawkowska D. (2013). *Samotne rodzicielstwo. Między diagnozą a działaniem*. Warszawa: Wyd. Centrum Rozwoju Zasobów Ludzkich.

Literatura

- Rostowska, T. (2002). *Psychologiczne aspekty edukacyjnej funkcji rodziny*. W: T. Rostowska, J. Rostowski (red.), *Rodzina-rozwój-praca. Wybrane zagadnienia* (s.83-90). Łódź: Wyd. Naukowe Wyższej Szkoły Informatyki w Łodzi.
- Sennett, R. (2013). *Razem. Rytuały, zalety i zasady współpracy*, przeł. Jan Dzierzgowski. Warszawa: Warszawskie: Wydawnictwo Literackie Muza SA.
- Silver, H. (1994). Social Exclusion and Social Solidarity: Three Paradigms. *International Labour Review*, 133, 5-6.
- Trawkowska, D. (2012). *Diagnoza problemów społecznych i monitoring aktywizacji polityki rozwoju zasobów ludzkich w Katowicach*.
https://www.efs.20072013.gov.pl/AnalizyRaportyPodsumowania/baza_projektow_badawczych_efs/Documents/B3_Dobre%20praktyki_SYSTEMY_WSPARCIA
- Wałęcka-Matyja, K. (2014). Rola i funkcje rodziny. W: I. Janicka, H. Liberska (red.), *Psychologia rodziny* (s.95-114). Warszawa: Wyd. PWN.
- Ziemska M. (red.) (1986). *Rodzina i dziecko*. Warszawa: Wyd. PWN.

Dziękuję za uwagę

kwalecka@uni.lodz.pl